

Анотація навчальної дисципліни «Етногеографія України»

1. Назва дисципліни – «Етногеографія України».

2. Лектор – доцент Кандиба Юрій Іванович.

3. Курс – 3 (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), семестр – 5.

4. Кількість: кредитів – 5; академічних годин – 150 (в т.ч. лекцій 32 год., практичні заняття – 48 год., самостійна робота – 70 год.).

5. Попередні умови для вивчення – дисципліна тісно пов'язана з курсами «Основи суспільної географії», «Географія населення», «Культурна географія», «Історична географія України». Знання з етногеографії є необхідними для аналізу територіальної диференціації етнічних груп, формування етнокультурного простору України та етнодемографічних процесів у різних історичних і політичних умовах.

6. Опис курсу

Мета курсу – вивчення територіального розподілу етнічних груп на території України, особливостей формування етнокультурного ландшафту, аналізу етнодемографічних процесів і чинників, що впливають на зміну етнічного складу населення.

Завдання курсу:

- Ознайомити студентів із теоретичними основами етногеографії, її предметом, завданнями, методами досліджень.
- Дослідити особливості формування та трансформації етнічного складу населення України упродовж історії.
- Виявити регіональні особливості розселення етнічних груп, етнокультурну самобутність українців та національних меншин.
- Проаналізувати соціально-економічні та політичні фактори, що впливають на етногеографічні процеси (міграції, урбанізацію, політичні репресії тощо).
- Дослідити проблеми етнічної ідентичності, міжетнічних взаємин, мовної ситуації, культурної асиміляції та етнічного відродження.
- Опанувати методи етногеографічного картографування та просторового аналізу етнічних процесів.

Зміст курсу

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи етногеографії

- Предмет, завдання та методи етногеографії.
- Основні поняття: етнос, нація, народність, діаспора, етнічна територія, етнокультурний ландшафт.
- Джерела інформації для етногеографічних досліджень (переписи населення, архівні матеріали, соціологічні опитування).

Розділ 2. Історичні етапи формування етнічного складу населення України

- Етногенез українців: автохтонні теорії, вплив міграційних процесів.
- Етнічний склад Київської Русі, Галицько-Волинської держави, Великого князівства Литовського, Речі Посполитої.
- Політика російської імперії та Австро-Угорщини щодо етнічного складу населення.
- Етногеографічні наслідки радянського періоду: депортації, голодомори, індустріалізація.
- Етнічні зміни після здобуття незалежності України.

Розділ 3. Сучасна етногеографічна структура населення України

- Українці як титульна нація: чисельність, регіональні відмінності, соціальні характеристики.
- Національні меншини України: чисельність, розселення, особливості етнокультурного розвитку (росіяни, білоруси, молдовани, румуни, кримські татари, гагаузи, євреї, поляки, угорці, болгари, греки, караїми тощо).
- Етнокультурні особливості регіонів України.

- Політика держави щодо етнонаціональних груп, міжетнічна толерантність, інтеграційні процеси.

Розділ 4. Етнічні процеси та їх вплив на соціально-економічний розвиток України

- Основні етнодемографічні процеси: природний рух, міграції, асиміляція, етнічне відродження.
- Урбанізація та її вплив на етнічну структуру населення.
- Політичні конфлікти та їх наслідки для етнічної мозаїки України.
- Проблеми мовної ситуації та мовної політики в Україні.
- Етногеографічні наслідки воєнного конфлікту на сході України.

Розділ 5. Методи етногеографічних досліджень

- Методи збору етнографічної інформації (польові дослідження, аналіз статистичних даних, анкетування, картографічний метод).
- Геоінформаційні системи (ГІС) у дослідженнях етногеографії.
- Картографування етнічного складу населення: методи побудови етнолінгвістичних карт.

7. Форми та методи навчання

Форми навчання:

- лекції з використанням мультимедійних матеріалів;
- практичні заняття (аналіз етногеографічних карт, статистичних даних, складання карт етнічного складу регіонів України);
- самостійна робота (написання рефератів, підготовка аналітичних звітів, участь у наукових дискусіях).

Методи навчання:

- Словесні (лекції, пояснення, дискусії, евристична бесіда).
- Наочні (аналіз карт, схем, діаграм, фотографій, візуалізація етногеографічних процесів).
- Практичні (обробка етнографічних даних, складання етнокартографічних моделей, аналіз демографічної статистики).
- Дослідницькі методи (виконання індивідуальних і групових проєктів, аналіз історичних та сучасних етнографічних матеріалів).

8. Очікувані результати навчання

По завершенні курсу студенти:

- оволодіють основними поняттями етногеографії та методами її дослідження;
- зможуть аналізувати етнічний склад населення України, виявляти тенденції змін та прогнозувати їх наслідки;
- навчаться застосовувати картографічні та статистичні методи для візуалізації етногеографічних процесів;
- матимуть уявлення про міжетнічні взаємини в Україні та державну етнополітику;
- зможуть самостійно проводити етногеографічні дослідження, використовуючи сучасні методи аналізу.

Курс сприяє формуванню комплексного розуміння етнокультурного розмаїття України та його впливу на соціально-економічний і політичний розвиток держави.

9. Форми організації контролю знань, система оцінювання: усне експресопитування, виконання практичних робіт, поточна контрольна робота, екзамен.

10. Навчально-методичне забезпечення: Етнографія України: Навчальний посібник. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232 с.

11. Мова викладання – українська